

Utbildningsinspektion i gymnasieskolan och vuxenutbildningen vid Södra Viken

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Gymnasieskola:	150	Komvux, PU:	14

Som framgår av tabellen har Södra Viken 150 elever i gymnasieskolan. Det finns två program på skolan, dels naturbruksprogrammet (NP) med inriktningen skog, dels det riksrekryterande och specialutformade transportprogrammet med grön profil (SMR 115) med de två inriktningarna skogs- och biobränsletransporter samt biobränsletransporter. Den senare utbildningen startade för fyra år sedan. Komvux omfattar den riksrekryterande ettåriga påbygggnadsutbildningen (PU) grundkurs i skogsbruk (WNP 195). Skolan har även andra utbildningar men dessa ingår inte i inspektionen.

Tidigare var Landstinget i Värmland huvudman för Södra Viken men Sunne kommun är sedan den 1 juli 2003 huvudman för verksamheten. En stor andel av eleverna kommer från Värmland men elever kommer även från andra delar av landet. Det finns elva flickor i gymnasieutbildningarna och drygt hälften av skolans elever är veckoboende på skolans internat.

Genomförandet av inspektionen i Södra Viken

Skolverket sände den 6 juni 2003 skriftlig information till Sunne kommun om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörer med ansvar för gymnasieutbildningen har varit undervisningsråden Tomas Erlandsson och Pia Sohl. De besökte skolan den 24 september 2003. På skolan genomfördes lektionsbesök och intervjuer med elever, skolläda och personal. Den 15 och 16 oktober 2003 genomfördes intervjuer med den ena av skolans t.f. rektorer och personal tillhörande kommunens Elevhälsa.

Undervisningsrådet Eva Jönsson, med ansvar för inspektionen av komvux, PU, besökte skolan den 9 oktober 2003. Hon genomförde en intervju med den andre av skolans t.f. rektorer.

Denna skriftliga rapport kommer att kompletteras med muntlig återrapportering av ansvariga inspektörer. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till kommunen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Södra Viken, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Gymnasieskolan

Vid Södra Viken har klasserna klassråd på så kallad mentorstid. Det är en fast tid på schemat som en del lärare och elever även kallar TTF-tid. Enligt elevintervjuerna har inte alla klasser fått sådan tid utlagd detta läsår och i de klasser som fått tid genomförs inte alltid klassråd kontinuerligt. Trots detta anser eleverna att de har ett bra inflytande på sin utbildning men de redovisar också uppfattningen att de formella delarna med klassråd och elevråd har fungerat bättre tidigare.

Skolan har ett elevråd som har en kvinnlig ordförande. Hon och andra elever anser att elevrådet har stora möjligheter att påverka verksamheten. Hon berättar också att skolan har en tjejgrupp som träffas regelbundet. I gruppen ingår en kvinnlig lärare. I gruppen diskuteras flickornas speciella situation i den starkt mansdominerade miljön.

Eleverna har vissa möjligheter att påverka hur undervisningen utformas men det varierar från lärare till lärare. De flesta lärarna informerar om kursplaner och betygskriterier när kurserna börjar men det är få lärare som låter eleverna mer aktivt delta i planeringen av kursens innehåll och uppläggning. Lärare i karaktärsämnen pekar på säkerhetsföreskrifter och krav för körkort m.m., som kan påverka i vilken utsträckning som eleverna kan få vara med och bestämma.

Eleverna anser att det är "lugnast" på karaktärsämneslektionerna. Eleverna anser att lärarna är bra "på ett gammalmodigt sätt" och att de är bra på att delge egna erfarenheter.

Skolan har fritidsverksamhet för de elever som bor på skolans internat och där ges eleverna stora möjligheter till inflytande.

Det finns ett branschråd för naturbruksprogrammet men skolan har ingen skolkonferens.

Sammanfattningsvis har eleverna goda möjligheter till inflytande på verksamheten och detta gäller även det formella inflytandet. Inspektionens intryck är dock att de formella delarna fungerat bättre tidigare och att elevernas inflytande på själva undervisningen varierar starkt från lärare till lärare.

Skolan har ingen skolkonferens.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Gymnasieskolan

Enligt intervjuerna har eleverna kännedom om målen för utbildningarna, vilka yrken de leder till och hur arbetsmarkanden ser ut för dessa yrken. Gymnasieutbildningarna har minst 15 veckors APU och det tycker eleverna är mycket bra. Eleverna känner till äldre personer och kamrater som gått utbildningen och som har fått bra arbeten relaterade till utbildningen.

Enligt skolledningen nås i regel tillfredsställande resultat på nationella prov men det händer att inte alla elever når minst betyget Godkänd. I så fall sätts stödundervisning in för dessa elever.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att eleverna får tillfredsställande kännedom om målen för utbildningarna.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Gymnasieskolan

En av lärarna beskriver Södra Viken som ”en bra arbetsplats även om det varit turbulent emellanåt”. Några andra lärare instämmer och betonar att det är bra med en liten skola och att det råder en familjär stämning. Eleverna delar lärarnas uppfattning.

Skolan har tidigare haft en antimobbingsgrupp. I gruppen ingick både anställda och elever. Gruppen träffades varje månad och lyckades bl.a. stävja så kallad nollning av nybörjare. Skolan har även haft temadagar kring kränkande behandling som t.ex. dåligt språkbruk. Kränkande behandling är ovanlig men kan förekomma. Som exempel kan nämnas att elever hört rasistiska tillmälen elever emellan och grovt språk riktat mot flickor.

Inspektörernas intryck är att det vid besökstillfället inte finns något organiserat och systematiskt förebyggande arbete mot kränkande behandling på skolan. Det finns dock ett hälsolag som delvis arbetar med dessa frågor. Skolan har redovisat dels en handlingsplan mot mobbning, dels ett handlingsprogram mot mobbning. Den första är odaterad och det senare är daterat den 24 februari

2000. Enligt en uppgift i dokumenten har handlingsprogrammet utvärderats årligen men inga modifieringar har gjorts.

De nämnda dokumenten är okända för eleverna och lärarna säger att eleverna inte informerats. Detta kommer att ske när skolans kurator "väcker liv i" anti-mobbningsgruppen igen. De dokument som skolan presenterat är "inga levande dokument".

Bildningsnämnden har antagit "Lokala mål och strategier för elevhälsan i Sunne kommun". Där behandlas frågor om t.ex. arbetsmiljö, elevvårdskonferenser och åtgärdsprogram. Dokumentet är alldeles nytt men skall utgöra en grund för skolans fortsatta arbete med arbetsmiljön.

Sammanfattningsvis kan konstateras att skolan i stort har en tillfredsställande arbetsmiljö.

Skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling behöver utvecklas.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Gymnasieskolan

Södra Viken har ingen lokal arbetsplan och inte heller någon kvalitetsredovisning. Skolan har redovisat ett dokument med titeln "Verksamhetsplan 2002 – Naturbruksgymnasiet i Värmland". Inspektörerna betraktar dokumentet som inaktuellt och redovisar därför inte några mål eller andra ställningstaganden ur dokumentet.

De besökta lektionerna visade prov på varierade arbetssätt. Enskilt arbete, individuell undervisning och arbete i par kunde iaktas under kärnämneslektioner. På de få karaktärsämneslektioner som besöktes var undervisningen av naturliga skäl mera praktiskt inriktad. I årskurs 1 pågick undervisning i "Första hjälpen". Eleverna anser att skolan erbjuder varierade arbetssätt och att skolan erbjuder den hjälp och det stöd som eleverna behöver. Eleverna menar att lärarna i huvudsak är omtänkta och lätta att få kontakt med. För det mesta sätter de rättvisa betyg.

Enligt en av de t.f. rektorerna upplevs elevvårdskonferenser som en speciell och kraftfull åtgärd varför dessa är relativt ovanliga. Skolan har cirka tio elever med uttalade stödbehov. Skolan erbjuder extra stöd men det är få elever som kommer till dessa lektioner. Det har upprättats tre åtgärdsprogram för elever i behov av särskilda stödåtgärder. Inspektörernas intryck är att skolans arbete med stödåtgärder till elever inte bedrivs systematiskt.

Enligt nämnda rektor har skolan kontroll över "tidstjuvar" i schemat. Ett datorprogram används för registrering av undervisningstid. På så sätt kan skolan garantera att varje elev får sin garanterade undervisningstid.

Vid besöket kontrollerades översiktligt kopior på ett antal slutbetyg samt hur skolans betygskataloger är förda. Dokumenten befanns vara i god ordning men dokumenten förvaras inte på ett säkert sätt.

Enligt intervjuade elever får eleverna betala cirka 350 kr per läsår för skydds- och arbetskläder som skall användas i undervisningen. De får även köpa pennor, block m.m. Det förekommer att företag i branschen "sponsrar" arbetskläder för eleverna. I de övriga intervjuerna uppges undervisningen vara avgiftsfri. Inspektörerna har inte kunnat ta del av något beslut om "att eleverna skall hålla sig med enstaka egna hjälpmedel".

I princip genomförs utvecklingssamtal minst en gång per termin och vårdnadshavarna erbjuds motsvarande information när eleven inte är myndig. Skolan ser detta som ett bra tillfälle till föräldrakontakter särskilt med föräldrar till de elever som bor långt från skolan. Det framkommer av intervjuerna att alla mentorer inte har kontinuerliga utvecklingssamtal, utan bara då behov uppstår.

Komvux, PU

Skolan har, enligt en av de t.f. rektorerna, tidigare varit isolerad. Samarbetet med Brobyskolan och inom kommunen kommer att utvecklas när hela skolan nu är kommunal.

Påbyggnadsutbildningen har två specialiseringar, maskinförare och "specialisering högstestudier". De som skall bli maskinförare samläser med ungdomarna i gymnasieskolan men har fler lektioner. Påbyggnadsutbildningen är i hög grad individualiserad. Deltagarna är i regel nöjda och fokuserade men också krävande. Skolan har kontakter med Norge, samarbete med en skola vad gäller skolutveckling och kursutveckling. Södra Viken medverkar även i ett EU-projekt, Persika-projektet, om entreprenörskap och har dessutom samarbete med branschen.

Sammanfattningsvis konstateras att eleverna i stort sett är nöjda med undervisningen. Skolan har kontroll över att eleverna får den garanterade undervisningstiden men utvecklingssamtal genomförs inte med alltid i enlighet med bestämmelserna. Elevvårdskonferens är används mycket sparsamt.

Skolan har ingen lokal arbetsplan.

Det är oklart om kravet på att undervisningen i gymnasieskolan skall vara avgiftsfri är uppfyllt.

Skolans sätt att förvara betygskataloger m.m. är otillfredsställande.

Skolan uppfyller inte kravet på att upprätta åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilda stödåtgärder.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Gymnasieskolan

Den tidigare skolledningen för skolan, en rektor och en biträdande rektor, som var anställda av den förre huvudmannen, finns inte längre kvar på skolan. Den nya skolledningen utgörs också av två personer. Båda är till 50 procent tillförordnade rektorer och till 50 procent utbildningsledare. De uppger sig ha "delat mandat". Var och en har attesträtt.

Eleverna är osäkra på vem som är rektor men de säger att de i första hand vänder sig till den av rektorerna som tidigare var lärare på skolan. Lärarna uppger att ledarskapet är delat och att det är en temporär lösning. Någon uppdelning av arbetsuppgifterna har rektorerna inte gjort.

Elever och lärare uppger att det är bra stämning och god sammanhållning på skolan och att de har förtroende för den nya skolledningen.

Skolan har ingen kvalitetsredovisning. När nu skolan fått Sunne kommun som huvudman gäller givetvis kommunens skolplan även för Södra Viken. Skolan ingår då också i kommunens kvalitetsarbete. Det innebär att en kvalitetsredovisning för år 2003 kommer att vara framtagen i februari 2004.

Komvux, PU

Lärarna utvärderar utbildningen och skall utveckla verktygen för denna utvärdering.

Sammanfattningsvis konstateras att det råder en god och öppen stämning på skolan och att elever och personal har förtroende för skolledningen.

Skolan saknar kvalitetsredovisning.

Enligt skollagen skall det finnas en rektor och enligt gymnasieförordningen och förordning om kommunal vuxenutbildning skall den som har det ledningsansvar som vilar på rektorn också benämnas rektor. Det framgår klart av förarbeten till bestämmelserna att "ett kollektivt ledarskap inte är tillfyllest". Elever och föräldrar skall kunna vända sig till en enda person som är rektor. Inspektörerna anser att det sätt som kommunen valt när det gäller arbetsfördelningen mellan rektorerna inte uppfyller författningarnas krav. Däremot kan givetvis huvudmannen göra en uppdelning så att var och en av rektorerna tar ansvar för var sitt program. Då kommer elever och föräldrar att uppleva att det finns en enda rektor för dem.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Gymnasieskolan

Med hänsyn tagen till kommunens storlek erbjuder Sunne kommun ett ganska brett utbud av gymnasieutbildningar och på Södra Viken finns en del av detta utbud. Den relativt nystartade transportutbildningen är unik i landet.

Vid skolan förekommer ingen undervisning i modersmål eller svenska som andraspråk beroende på att skolan uppfattat det som att ingen elev har behov av eller rätt till detta. Dock har skolan inte informerat om, undersökt behovet eller erbjudit sådan undervisning.

Sammanfattningsvis konstateras att tillgången till utbildning för ungdomar i Sunne är mycket god. Det är otillfredsställande att eleverna i gymnasieskolan och deras föräldrar inte informerats om rätten till undervisning i modersmål eller i svenska som andraspråk

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Gymnasieskolan

Lärarna har stora förväntningar på den nya huvudmannen Sunne kommun. De säger att det känns som om skolan nu fått en intresserad ägare. Lärarna anser att skolans lokaler och utrustning i viss mån blivit eftersatta på senare år. En av lärarna och elever pekar på behovet av en ny maskinhall. Det betyder dock inte att disponibla lokaler och utrustning inte håller måttet.

Vid Södra Viken är den undervisande personalen anställd som utbildare, instruktörer och lärare. Övervägande delen av kärnämneslärarna har pedagogisk utbildning men en stor del av karaktärsämneslärarna saknar relevant pedagogisk utbildning. Enligt skolledningen är det svårt att rekrytera karaktärsämneslärare med pedagogisk utbildning. Skolledningen stödjer fyra anställda lärare som sökt till SÄL (Den särskilda lärarutbildningen). Skolan har ingen specialpedagog.

Komvux, PU

De flesta av lärarna har lärarutbildning.

Sammanfattningsvis konstateras att skolan delvis har tillgång till utbildade lärare och att skolledningen stödjer kompetensutveckling för vissa av de övriga.

I både gymnasieskolan och påbyggnadsutbildningen använder sig huvudmannen av personer som inte har utbildning för den undervisning de skall bedriva. Dessa personer är inte heller alltid anställda som lärare.

Sammanfattande bedömning

Det råder en god och öppen stämning vid Södra Viken. Eleverna är nöjda med undervisningen och elever och personal uppger sig ha har förtroende för skolledningen.

Eleverna har god kännedom om målen för utbildningarna och arbetsmiljön är tillfredsställande. De anser sig ha goda möjligheter till inflytande på verksamheten och då särskilt det formella inflytandet. Skolan har kontroll över att eleverna får den garanterade undervisningstiden.

Skolan har delvis tillgång till utbildade lärare och skolledningen stödjer kompetensutveckling för övriga.

Områden i behov av utveckling är

- att utveckla elevinflytandet eftersom elevernas inflytande på undervisningen varierar från lärare till lärare och det formella inflytandet fungerat bättre tidigare,
- att utveckla skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling och att aktualisera skolans handlingsprogram mot kränkande behandling,
- att systematisera arbetet med stöd till de elever som behöver det,
- att utveckla skolans kvalitetsarbete,
- att tydliggöra att undervisningen skall vara avgiftsfri,
- att säkerställa att skolans betygskataloger m.m. förvaras på ett säkert sätt,
- att aktivera elevvårdsarbetet exempelvis i elevvårdskonferensen,
- att huvudmannen i både gymnasieskolan och påbyggnadsutbildningen använder sig av personer som inte är lärare.

Inspektionen visar att kommunen inte uppfyller författningarnas krav i följande avseenden

- att skolan inte har någon skolkonferens,
- att skolan inte har någon lokal arbetsplan och inte heller någon kvalitetsredovisning,
- att förbättra informationen till elever och föräldrar om rätten till undervisning i modersmål och svenska som andraspråk,

- att skolan har ett kollektivt ledarskap med två rektorer,
- att skolan inte uppfyller kravet på att utarbeta åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilda stödåtgärder,
- att utvecklingssamtal inte genomförs för alla elever.

Datum	Ort
2004-03-09	Göteborg

Tomas Erlandsson

Eva Jönsson

Pia Sohl